

NATUURLIJK PORTO MONIZ (MADEIRA)

Porto Moniz is een dorp gelegen aan de noordwestzijde van een vulkanisch eiland. Het is een gemeente in het Portugese autonome gebied Madeira. De belangrijkste bestaansmiddelen zijn landbouw en visserij. Door de aanleg van een nieuwe weg met vele tunnels is toerisme sinds kort een nieuwe belangrijke bron van inkomsten. Door de nieuwe infrastructuur is Porto Moniz vanuit de hoofdstad Funchal thans gemakkelijk te bereiken. Tevens heeft het dorp een metamorfose ondergaan. De boulevard, haven en het zwembad met natuurlijke rotsen (lavapool) zijn opgeknapt en er zijn nieuwe hotels verschenen. Hierdoor is het voor de vele toeristen een attractieve uitstapje geworden. De meeste toeristen komen voor een dag met touringcars over van Funchal en slenteren dan over de boulevard langs de vele terrassen en souvenirshops. Tevens is het een tussenstop voor wandelaars die al dan niet een georganiseerde reis hadden geboekt. Voor het zien van bepaalde endemische soorten is Madeira een populaire bestemming bij vogelaars. Misschien minder bekend, maar Porto Moniz is ook een ideale locatie voor het observeren van bepaalde pelagische soorten. Vooral tijdens de najaarstrek kunnen soms wel duizenden zeevogels per dag Porto Moniz passeren. Om dit fenomeen te ervaren was deze trip van 19 augustus tot 26 september 2013 gepland.

Foto 1 Porto Moniz

Samenstelling en omstandigheden

De telpost was op een dakterras van hotel Salqueiro gesitueerd. Het is een prima locatie met een uitstekend uitzicht over de Atlantische oceaan. Vanaf het dakterras werd vrijwel dagelijks in wisselende samenstelling de zeevogels geteld. Met Michel de Lange (telpost Scheveningen) was deze activiteit in de genoemde periode afgesproken. Michel had al de nodige ervaring vanaf deze locatie opgedaan. Hierdoor was het reeds bekend welke soorten te verwachten waren. Tevens bleek aan de hand van zijn ervaringen dat de maanden augustus en september de beste maanden zijn voor het zien van bepaalde zeevogels die langs Madeira vliegen. Tijdens het verblijf kreeg de groepssamenstelling vrijwel direct vanaf het begin door de aanwezigheid van Miquel Demeulemeester (BEL) een internationaal karakter. In een later stadium gevolgd door Serqiusz Nizinsky (POL), Knud Pedersen (DK) en Torben Sorensen (DK). Tevens was Sjaak Schilperoort (NL) twee keer aanwezig tijdens een telling. Er werden uiteindelijk in deze periode 379:45 uren geteld. Soms werd er gezamenlijk geteld en

anderzijds vonden er simultaantellingen plaats. 's Avonds na het eten werden de gegevens met elkaar vergeleken en vond er soms over bepaalde waarnemingen een levendige discussie tussen de verschillende nationaliteiten plaats. Tevens werden de resultaten in verband gebracht met de vaak wisselende weersomstandigheden. Hierdoor werden diverse hypothesen geponeerd ten aanzien van de aantallen in relatie tot de weerssystemen met de naderende fronten. Welnu, het weer was teleurstellend en paste meer bij pijlstormvogels dan bij toeristen die op zoek waren naar de zon. De wind kwam regelmatig uit noordoostelijke richting en voelde vaak koud aan. De windkracht was meestal 4 tot 5 beaufort. Verder was het met enige regelmaat bewolkt en er verschenen dikwijls buien voor de kust en zorgden hierdoor zo nu en dan voor de nodige regen. Wel zorgden deze regenbuien voor de nodige stuwung bij bepaalde zeevogelsoorten. Dit resulteerde soms in een vrij korte periode voor behoorlijke aantallen al dan niet keilende pijlstormvogels. Het resultaat van de tellingen leverde uiteindelijk 97.819 vogels op. Dit aantal werd over 26 verschillende soorten verdeeld.

Pijlstormvogels en stormvogeltjes

Gon Gon / Freira

Het verschil in uiterlijk tussen Gon Gon en Freira is moeilijk te onderscheiden. Hierdoor worden de beide soorten als Gon Gon / Freira aangeduid. De Freira wordt ook wel Madeirastormvogel genoemd. Het is de meest bedreigde zeevogel in Europa en nestelt uitsluitend op Madeira. In 2006 werden tussen de 53 en 63 broedparen bij Pico do Arieiro vastgesteld. Deze locatie ligt in het centraal massief. Ze broeden in onbereikbare rotsnissen op 1650 meter hoogte en in april / mei wordt slechts één ei gelegd. 's Nachts wordt het nest bezocht en overdag wordt er gefoerageerd. Deze stormvogel heeft relatief lange vleugels met een spanwijdte van 80 tot 86 cm. Deze soort lijkt op het eerste gezicht op een Kuhls Pijlstormvogel, maar is iets kleiner en heeft opvallende donkere ondervleugels. De Gon Gon daarentegen broedt zowel op Madeira als op de Kaap Verdische Eilanden. Voor wat betreft Madeira is de broedlocatie op het eiland Bugio gevestigd. Dit eiland maakt onderdeel uit van de Desertas. Het aantal broedparen wordt op 150-200 geschat. Ze broeden op smalle plateau's in konijnenholen. Deze soort broedt van midden juli tot begin augustus. De jongen verlaten pas in december het nest. De spanwijdte van deze vogels is 86-94 cm. De levenswijze is identiek aan de Freira. Ook de Gon Gon's bezoeken 's nachts de nestlocatie en zijn dan hoorbaar aan hun langgerekte klagende klanken. Tevens foerageren deze vogels overdag op zee. Voor het zien van beide soorten worden door commerciële bedrijven, zoals 'Wind Birds', diverse pelagics georganiseerd. Een dergelijke excursie staat ook wel bekend als 'Zino's Petrel Pelagic Expedition'. Deze organisatie biedt tevens de mogelijkheid om 's nachts de broedlocatie van de Freira te bezoeken. Echter vanaf Madeira zijn Ponta da Cruz en Porto Moniz de beste plekken om deze soorten te zien passeren.

Gon Gon / Freira

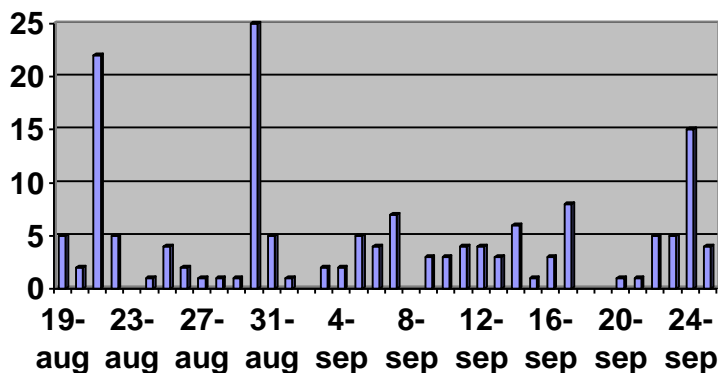

Fig. 1 Aantal = 157

Bulwers Stormvogel

Deze soort heeft een groot verspreidingsgebied. Ze komen voor in tropische oceanen, zoals de Grote-, Indische- of Atlantische Oceaan. Voor wat betreft de Atlantische Oceaan broeden deze vogels onder andere op de Kaap Verdische Eilanden, de Azoren, Canarische Eilanden en Madeira. De grootte van de populatie wordt op 500.000 tot 1 miljoen individuen geschat. Het aantal broedparen op Madeira wordt op 7.500 geschat. Ze broeden in kolonies onder rotsen en struikgewas. Het zijn vrij kleine, sierlijke stormvogeltjes. Het verenkleed is donker en de korte, zware snavel heeft een scherpe snede. Hiermee worden kleine vissen en inktvissen gevangen. De spanwijdte bedraagt 67-73 cm en de vleugels zijn uitermate geschikt voor zeilvluchten. De hoogste aantallen kunnen worden gezien vanaf Ponta da Cruz en Deserta Grande. In mindere mate wordt deze soort ook voor de kust bij Porto Moniz gezien. Deze stormvogel is een typische pelagische soort en wordt vaak ver op zee aangetroffen. In dit kader biedt een boottrip een uitstekende mogelijkheid om deze soort in zijn natuurlijke biotoop waar te kunnen nemen.

Bulwers Stormvogel

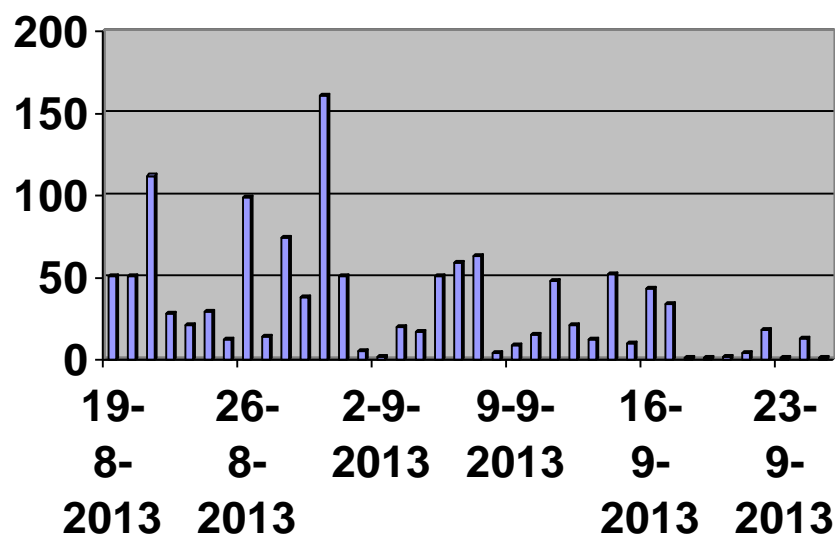

Fig. 2 Aantal = 1204

Kuhls Pijlstormvogel

Deze soort komt voor in het Middellandse Zeegebied en rond de Azoren, Canarische Eilanden en Madeira. Van maart tot juli broeden ze op het vaste land van Madeira en op de eilanden Desertas en Porto Santo. Zelfs in Porto Moniz is een kleine kolonie. Het aantal broedparen wordt in de Madeira archipel op 3.000 paren geschat. Het nest ligt tussen de stenen op puinhellingen. Deze vogels leggen maar één ei. Het nest wordt alleen 's nachts bezocht. In het broedgebied zijn ze vrij luidruchtig, maar is op zee stil. Deze pijlstormvogels hebben een dikke kop met een grote gele snavel. De spanwijdte bedraagt 1 tot 1,5 meter. Kenmerkend tijdens de vlucht zijn de naar voren gebogen vleugels. De vogel zweeft en vliegt over het algemeen vrij langzaam. Het voedsel bestaat uit vis, garnalen, inktvis en kwallen. Vooral tijdens de ochtend- en avonduren wordt er druk gefoerageerd. Indien een bepaalde voedselbron is gevonden, dan vindt er vrij snel groepsvorming plaats. Hierbij naderen deze opportunisten met hoge snelheid het gebied met mogelijke prooien. Soms worden prooien vanaf het wateroppervlakte opgepikt en anderzijds worden al duikend prooivissen verschalkt. Tevens zijn ze ook achter vissersschepen te zien om het afval van het wateroppervlakte af te halen. Veel van deze Kuhls Pijlstormvogels vliegen en foerageren vlak voor de kust. Hierdoor zijn ze gemakkelijk rond geheel Madeira te zien. In dit kader zijn Ponta da Cruz en Ponta do Rosto de hotspots. Maar met meer dan 62.000 exemplaren in augustus en september kan men Porto Moniz ook als een goede locatie beschouwen.

Foto 2 Kuhls Pijlstormvogel (F. Geldermans)

Kuhls Pijlstormvogel

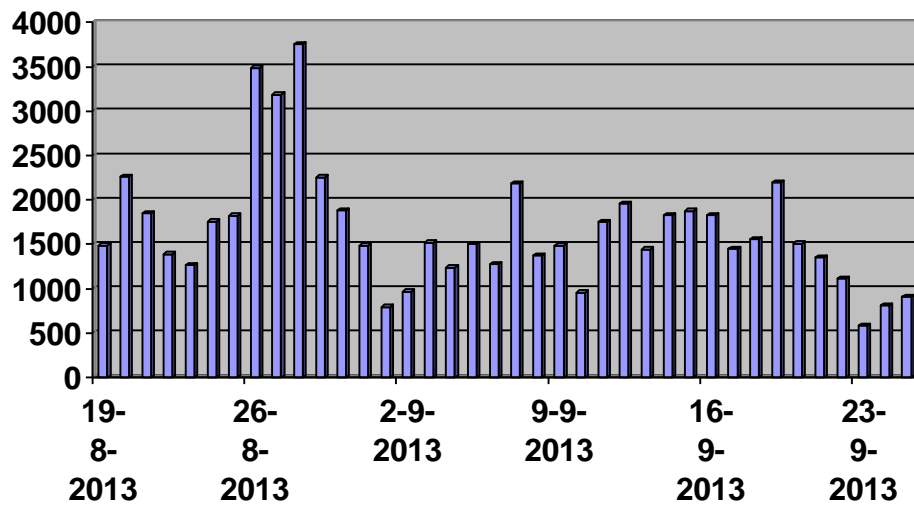

Fig. 3 Aantal = 62.540

Grote Pijlstormvogel

Grote Pijlstormvogels broeden in grote kolonies op eilanden in de Zuidelijke Atlantische Oceaan. Voor wat betreft de status voor Madeira is de soort een doortrekker. Na het broedseizoen vliegen ze van het Zuidelijk Halfrond naar het Noordelijk Halfrond om te overwinteren. Deze vogels volgen net als de Grauwe Pijlstormvogel een cirkelvormige trekroute. In deze periode zouden Grote Pijlstormvogels samen met Noordse Pijlstormvogels als 'carrier specie' voor Grauwe Pijlstormvogels fungeren. Volgens de statistische berekeningen blijkt dat na een dag van meer dan 7 Grauwe Pijlstormvogels een dag zou volgen met meer dan duizend Grote Pijlstormvogels. Indien er naar verhouding veel Grauwe Pijlstormvogels langs vliegen, dan kunnen er veel Noordse- en Grote Pijlstormvogels in de buurt zijn. Feitelijk vliegen Grote Pijlstormvogels in eerste instantie langs de oostkust van Zuid- en Noord-Amerika om vervolgens in augustus de Atlantische Oceaan over te steken. In deze periode passeren de vogels ook Porto Moniz. Deze vogels hebben een spanwijdte van 110 cm. Verder kunnen ze verward worden met de Kuhls Pijlstormvogel. Echter de kop is wit en door de donkerbruine kopkap is er een duidelijke witte halsband zichtbaar. Verder vliegen ze met stijve vleugels en hebben een zeer actieve vlucht. Vooral op grote afstand is dit een belangrijk determinatiekenmerk inzake het verschil tussen de Kuhls- en de Grote Pijlstormvogel.

Grote Pijlstormvogel

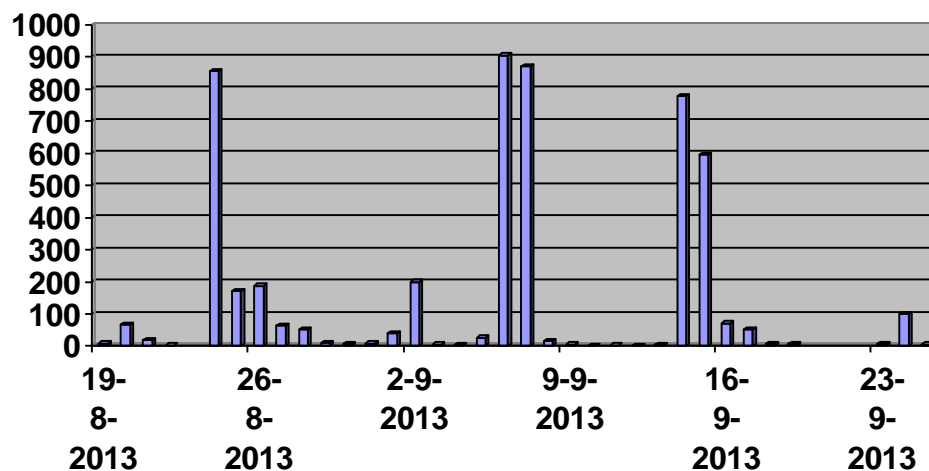

Fig. 4 Aantal = 5.184

Grauwe Pijlstormvogel

De Grauwe Pijlstormvogel is iets kleiner dan de Grote Pijlstormvogel. De soort is nauw verwant aan de Dunbekpijlstormvogel en met name de Grote Pijlstormvogel. Het verenkleed is grotendeels donkergrijs en de vleugels zijn vrij smal. De spanwijdte bedraagt 94-109 cm. Door de snelle vleugelslagen hebben ze een zeer actieve vlucht. Deze vogels jagen aan de oppervlakte op vis, inktvis en krill. Verder kunnen ze goed duiken en kunnen hierbij een diepte van meer dan 68 meter bereiken. Ze broeden in grote kolonies op eilanden bij Nieuw-Zeeland. Na het broedseizoen trekken Grauwe Pijlstormvogels in juni in noordelijke richting naar Japan of de westkust van Alaska en Californië.. Echter een andere populatie broedt bij de Falklandeilanden en juist deze exemplaren overwinteren ten noorden van Schotland en Noorwegen, om vervolgens naar het zuidelijke deel van de Atlantische Oceaan terug te keren. Vanaf eind augustus tot half september passeren in ieder geval enkele individuen Porto Moniz. Dit jaar lag de piek op 14 september er werden op deze dag 67 exemplaren geteld.

Grauwe Pijlstormvogel

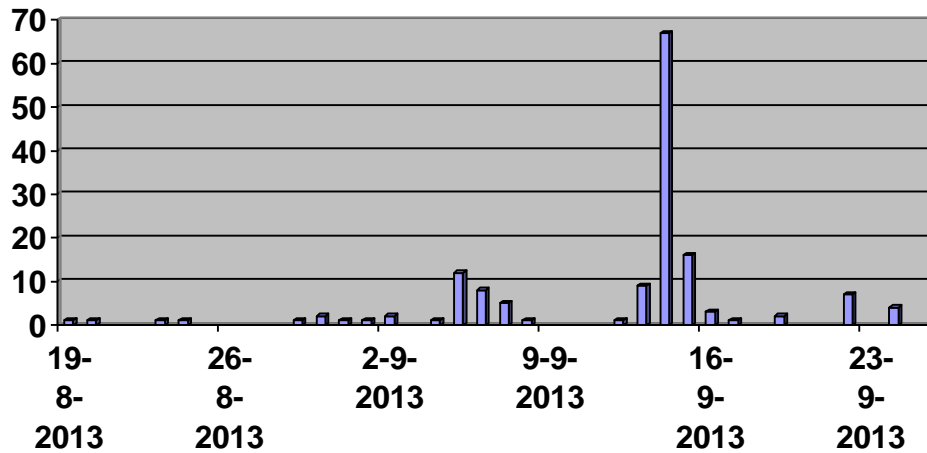

Fig. 5 Aantal = 147

Noordse Pijlstormvogel

Deze vogel is door een spanwijdte van 75 cm een middelgrote pijlstormvogel. Het verenkleed is opvallend donker. Van boven zijn deze vogels bijna zwart en van onderen bijna wit. Ze zweven met stijve vleugels laag boven de golven en kantelen daarbij regelmatig om hun lichaamsas. Hierdoor is het vliegbeeld qua kleur afwisselend zwart en wit. Overdag zijn deze vogels druk bezig met het zoeken naar voedsel. In dit kader wordt het wateroppervlakte afgespeurd naar vissen en pijlintvissen. Noordse Pijlstormvogels broeden op eilanden in de noordelijke Atlantische Oceaan. Ten westen van Wales op Skomer en Skokholm en op het eiland Rum (Hebriden) worden de grootste kolonies gevonden. Ook broeden circa 500 paren in de Madeira Archipel. Na het broedseizoen trekken ze zuidwaarts, langs de Afrikaanse kust, om uiteindelijk in de Braziliaanse en Argentijnse wateren te overwinteren. Tijdens deze najaarsmigratie wordt ook Madeira gepasseerd. De hoogste aantallen worden jaarlijks vanaf Porto Moniz vastgesteld. Op 17 september werden maar liefst 5.529 exemplaren geteld. Hierbij vormden groepen van 110 Noordse Pijlstormvogels geen uitzondering.

Noordse Pijlstormvogel

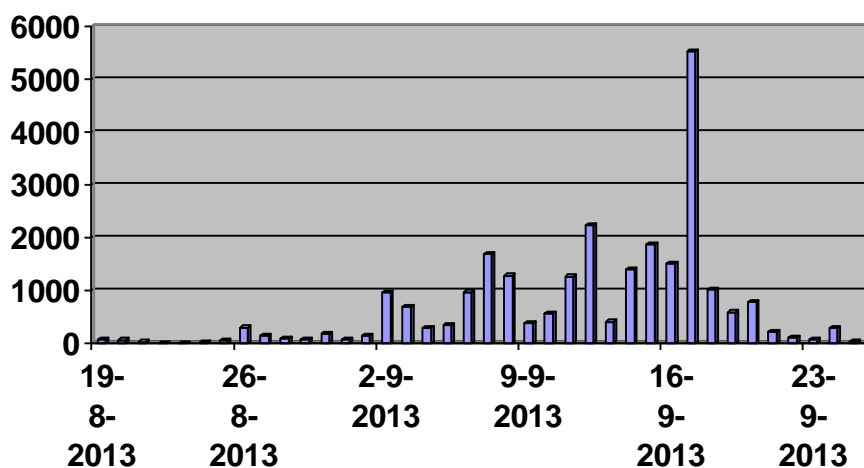

Fig. 6 Aantal = 25.741

Kleine Pijlstormvogel

Kleine Pijlstormvogels broeden vroeg in het voorjaar in de Madeira archipel. Het aantal broedparen wordt op 1.400 geschat. Op de Salvagens ligt het aantal op 1000 broedparen en op de Desertas enkele tientallen. Verder zijn er broedgevallen op kleine eilanden voor de kust van Porto Santo vastgesteld. Andere gebieden waar deze soort broedt zijn de Azoren en Canarische Eilanden. Het gehele jaar rond kan deze soort rond Madeira worden gezien. Hierbij is de kans tijdens de zomermaanden het grootst. Deze zeevogels hebben een grijze bovenzijde en een lichte tot witte onderzijde. De spanwijdte van de vleugels bedraagt 58-67 cm. Door hun gelijkenis kunnen ze snel worden verward met de Noordse Pijlstormvogel. Echter tijdens de vlucht doen ze meer aan een Zeekoet denken. Om deze soort te zien biedt de pont (Porto Santo Line) tussen Funchal en Porto Santo als een mogelijk alternatief. Echter in dit kader blijkt vanaf Madeira Porto Moniz de meest geschikte locatie te zijn. Ondanks enkele twijfelgevallen werden zowel op 23 augustus als op 2 september een naar het westen vliegende Kleine Pijlstormvogel definitief vastgesteld.

Jagers

De vier soorten jagers hebben de status als doortrekker. Soms worden solitaire vogels gezien, maar ze worden ook wel in groepen waargenomen. De beste locatie op Madeira in dit kader is Porto Moniz.

Augustus 19-31

	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Middelste Jager		7	1	1		2	1	7	1			2	1
Kleine Jager		11	5			1	1	5	11	4	3	1	2
Kleinste Jager			1					4		1	1		19
Grote Jager					1			2			1		
Jager spec.		2				3	1		2	3	1		1

September 1-13

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Middelste Jager	1	1	1		2	4	2					1	
Kleine Jager	1	2	1	1	2	1	3	1				4	1
Kleinste Jager	11				6	2	7						
Grote Jager	1		1								1		
Jager spec.	1	2	5			4	1	2	1				

September 14-25

	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Middelste Jager	4	3	2	4	3			5	1	2	1	1
Kleine Jager	3	1	8	4	6	1	5	3		2	2	
Kleinste Jager	1		3									
Grote Jager	1	4			2					1	1	
Jager spec.		1	4	1		1		2	1	3	1	2

**Tabel 1 Aantal Middelste Jager = 61 ; Kleine Jager = 96 ; Kleinste Jager = 56 ;
Grote Jager = 20 ; Jager spec. = 49**

Noordse Stern

Noordse Sterns zijn middelgrote vogels, meestal met een grijs of wit verenkleed en vaak deels met een zwarte kop. De snavel is bloedrood, zonder zwarte punt. Het aantal wordt op 2 miljoen individuen geschat. Verder is het verspreidingsgebied groot en hierdoor is de soort minder kwetsbaar voor uitsterven. Ze broeden in dicht opeengepakte kolonies in gematigde streken. Door de afstand tussen het broed- en overwinteringsgebied in Antarctica leggen deze zeevogels jaarlijks enorme afstanden af. Tijdens de najaarstrek vliegen sommige exemplaren ook langs Porto Moniz. Hierbij is opvallend dat deze sterns overdag ver uit de kust op het water rustten. Tegen de avond stegen ze op om verder te trekken in westelijke richting om het eiland te ronden. Nadien wordt de koers in zuidoostelijke richting verlegd, dus naar de Afrikaanse kust. Hierbij vormden groepen van enkele honderden Noordse Sterns geen uitzondering. Verder vliegen deze sterns ver westelijk van de kust van Namibië. Vervolgens trekken ze door richting de Indische Oceaan naar een pas ontdekte pleisterplaats Amsterdam-eiland. Daarna vliegen deze lange afstandtrekkers door naar de zeegebieden ten zuiden van Australië om aldaar te overwinteren. Door al het heen en weer vliegen leggen deze vogels gemiddeld 48.700 km af.

Noordse Stern

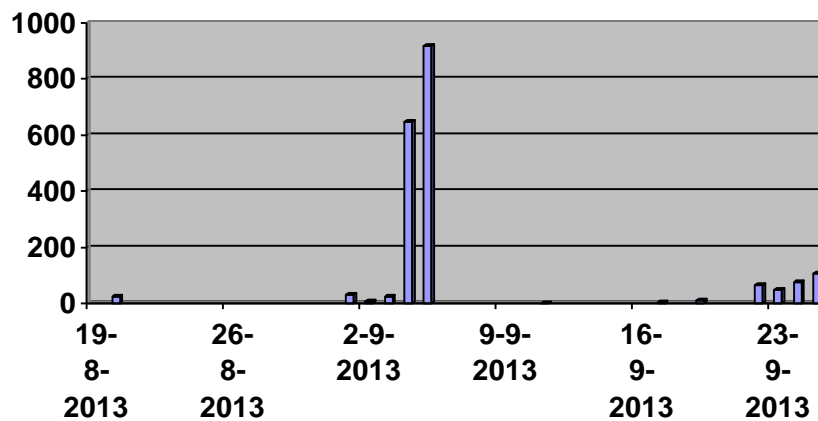

Fig. 7 Aantal = 1.993

Walvissen & dolfijnen

Als leuke bijkomstigheid werden in deze periode ook walvissen en dolfijnen gespot. Determinatie van deze zeezoogdieren is over het algemeen geen gemakkelijke opgave. Soms werd alleen in de verte een plons of blow gezien. In bepaalde gevallen zwommen deze dieren aan de oppervlakte en hierbij was de rug met de karakteristieke rugvin zichtbaar. In bepaalde gevallen sprongen walvissen en dolfijnen uit het water. Op zich een spectaculair gezicht en tevens de ultieme mogelijkheid om de juiste soort vast te kunnen stellen. Een beperkende factor was de waarnemingsafstand. De meeste walvissen sprongen ter hoogte van de horizon. Verder was het weer in relatie tot de golven een factor van belang. Immers bij een kalme zee zijn zwemmende zeezoogdieren gemakkelijker te ontdekken dan bij een ruwe zee. De meeste dieren werden overigens in de ochtend en in de namiddag gezien (Fig. 9). Uiteindelijk werden er 34 walvissen en 88 dolfijnen genoteerd. Dit in een jaar dat volgens de lokale berichten maar weinig van deze zeezoogdieren en zelfs Tonijnen zich in de kustwateren van Madeira ophielden.

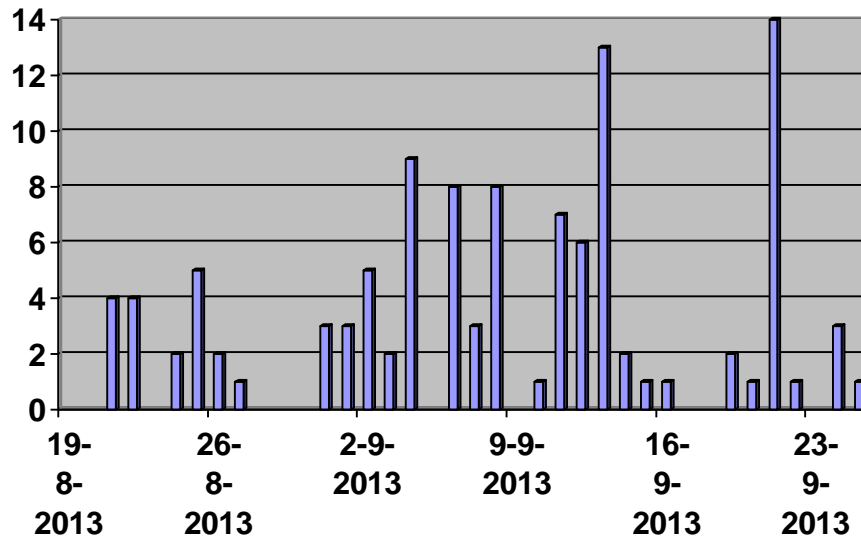

Fig. 8 Aantal walvissen & dolfijnen per dag

Soort	Aantal
Gewone Dolfijn	16
Tuimelaar	9
Dolfijn spec.	58
Atlantische Gevlekte Dolfijn	4
Potvis	3
Spitssnuitdolfijn spec.	1
Vinvis spec.	2
Walvis spec.	28
Bryde's Vinvis	1

Tabel 2 Aantal per soort

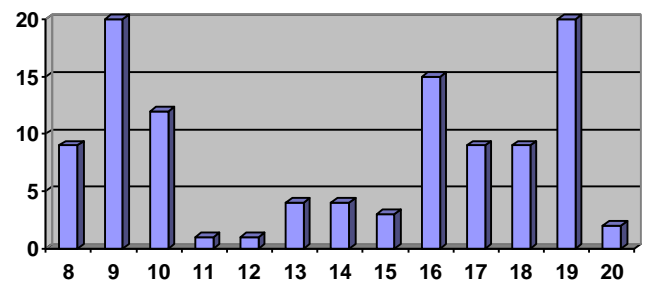

Fig. 9 Aantal per tijdvak

Mediterrane Monniksrob

De monniksrob is het meest bedreigde zeeroofdier. De gehele populatie bestaat uit ongeveer 350 dieren. Het leefgebied strekt zich uit tot de Zwarte Zee, Middellandse Zee en Atlantische kust van Noordwest-Afrika. Bij Madeira komen deze Monniksrobben voor op de Desertas en sinds kort blijkt er een kleine residente populatie op Madeira te zijn. Door hun voorkomen is de Desertas in 1990 uitgeroepen tot een natuurreservaat "Desertas Island's Nature Reserve". Dit heeft geleid tot een toename van 6 of 8 dieren in 1989 tot momenteel ongeveer 50 robben. Deze zeehonden worden 230 tot 278 meter lang en wegen tussen de 250 en 315 kilogram. In dit kader zijn de mannetjes altijd iets langer en zwaarder dan de vrouwtjes. De jongen worden geboren in grotten en inhammen van zeekliffen. De geboortepiek ligt voornamelijk in de maanden september en oktober. Deze zeehonden jagen op vissen, zoals roggen en inktvis, voornamelijk octopus.

Foto 3 Mediterrane Monniksrob (M. de Lange)

Doordat dit een zeldzame soort betreft is het opmerkelijk een dergelijk individu van nabij te kunnen aanschouwen. Welnu, vlak bij de telpost is een klif met een inham en een klein kiezelstrandje. Op 27 augustus werd daar een zwaar gewonde Monniksrob aangetroffen. Hierbij waren wonden onder de kin en bij de nek duidelijk zichtbaar. Het bleek een bekende Monniksrob te zijn, namelijk met de naam 'Half'. Sinds 1997 wordt deze mannetjes Monniksrob door de PNMS (Parque Natural da Madeira Service) gevolgd. De gehele middag werd aan een dam gewerkt om het dier aldaar ter observatie te kunnen houden. Ondertussen was ook een dierenarts verschenen en kreeg deze zeehond antibiotica toegediend. Ondanks de versperring in de vorm van een stenen dam besloot dit dier om 20.00 uur weer te vertrekken. Volgens één van de verzorgers had hij een grote kans door de toegediende medicijnen op genezing. Echter enkele weken nadien is er nog geen vervolgwarneming geweest. In ieder geval was deze Monniksrob voor de lokale bevolking en toeristen een publiekstrekker van de eerste orde. Zelfs door de lokale media werd er de nodige aandacht aan deze levend gestrande Monniksrob besteed.

Dikkopschildpadden

In de kustwateren van Madeira kunnen 5 soorten zeeschildpadden worden aangetroffen. Het meest gezien is de Dikkopschildpad. Deze schildpadden zijn ook wel bekend onder de naam Onechte Karetschildpad. De status van deze soort is bedreigd. Deze zeeschildpadden kunnen een lengte van 70-100 cm bereiken. Hun gewicht bedraagt 90-115 kg met een maximum van 160 kg. Ze komen voor in tropische-, subtropische- en gematigde zeeën. Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit krabben, zee-egels, weekdieren en vis. Soms worden ook wel planten van de zeebodem gegeten. De eieren worden op zandstranden gelegd. Het nest kan uit 110 eieren bestaan. Ongeveer 90 procent van de populatie leggen hun eieren op de stranden van Florida. In Europa is een belangrijke locatie te vinden op Zakynthos, een Grieks eiland. Slechts een zeer klein aantal wordt volwassen en kunnen dan een leeftijd van 90 jaar bereiken. Deze dieren laten zich meevoeren met de golfstromen en drijven soms ook langs Porto Moniz. Gedurende de gehele periode werden dan ook 6 Dikkopschildpadden in de boeken bijgeschreven.

De bijzonderheden

Ondanks de hoge aantallen pijlstormvogels die dagelijks de telpost passeerden werden ook enkele bijzondere soorten waargenomen. Zo vloog op korte afstand op 17 september een juveniele Bruine Gent voorbij. Het betrof de derde waarneming voor Madeira. Deze vogel was waarschijnlijk afkomstig van de Kaap Verdische Eilanden. Verder werden regelmatig Regenwulpen gehoord en gezien en

tussen een groep bestaande uit 7 vogels werd op 31 augustus een Amerikaanse Regenwulp ontdekt. Ook dit was de derde waarneming voor Madeira. Scholeksters zijn voor onze kust een normaal verschijnsel. Echter op Madeira is het een zeldzame soort. Dan is het toch wel bijzonder te noemen dat op 18 september 5 Scholeksters met hun karakteristieke roep richting het westen vlogen. Gevolgd door een ander exemplaar op 21 september. Op dezelfde dag vlogen 2 andere dwaalgasten dezelfde koers. In dit geval waren het namelijk Zwarte Sterns.

Endemische soorten

Madeira is bij veel vogelaars in trek door de aanwezigheid van bepaalde endemische soorten. In dit kader zijn het de Madeira Vink, Trocazduif, Madeira Goudhaantje en Berthelots Pieper. Om deze soorten te kunnen zien werden twee uitstapjes georganiseerd. Op 1 september werd een taxi besproken en omdat Michel bekend was met de streek in relatie tot de biotoop was het eerste doel Paul da Serra. Na een rit van drie kwartier door de bergen werd deze ook als bekend staande hoogvlakte bereikt. In dit kale landschap werden al snel 2 Berthelots Piepers ontdekt. Verder vlogen hoog in de lucht een Buizerd en enkele Torenvalken. In een aangrenzend stuk bos waren enkele Madeira Goudhaantjes aanwezig. Verder werd er nog gezocht naar de Brilgrasmus, maar helaas niet aangetroffen. Daarna afgedaald met de taxi naar Levada dos Cedros. Hier was een irrigatiekanaal en de begroeiing was weelderig te noemen. Het leek wel een subtropisch regenwoud. Vrijwel direct werd er een groep Madeira Vinken ontdekt. Deze vogels zijn valer van kleur dan hun Europese soortgenoten. Tevens was hun roep anders en deed het foerageergedrag enigszins aan Koolmezen denken. Het berggebied werd verlaten en er werd onderweg gestopt bij een elektriciteitscentrale. Hier stroomde een klein riviertje en er werden vele Grote Gele Kwikstaarten gezien. Het eigenlijke doel was het spotten van een Amerikaanse Wintertaling. Deze eend zat op de genoemde locatie al jaren achtereen, maar werd hier helaas niet meer aangetroffen. Wel zwommen er enkele Muskuseenden. Met enige verbazing stond aan de oever een Grauwe Gans. Voor Madeira was dit overigens een opmerkelijke waarneming.

Foto 4 Madeira Vink (F. Geldermans)

Op 22 september stond wederom een uitstapje gepland. Hierbij werd het westelijk deel van het eiland aangedaan. Met de taxi werd naar Ponta do Parco gereden. Bij de vuurtoren werd gestopt en vanaf de hoge klif was het uitzicht over de Atlantische oceaan fenomenaal te noemen. Het landschap daarentegen deed een beetje desolaat aan. Het was er erg droog en dor. Het doel was het vinden van een Brilgrasmus. Vrijwel direct vloog een groep Kneuen rond en een stukje verderop werd een Goudplevier ontdekt. Deze soort staat te boek als dwaalgast en het is dus een toeval een dergelijke soort op het bloemeneiland Madeira te ontdekken. Tijdens het bekijken van deze vogel kwamen twee andere vogelaars aangelopen. Tijdens het gesprek was één van deze personen een onderzoekster van

een project aangaande Kleine Pijlstormvogels. Middels dataloggers probeert men de trekbewegingen van deze soort te in kaart te brengen. Na de nodige informatie uitgewisseld te hebben werd verder gelopen naar een geschikte locatie voor Brilgrasmussen. Tussen het struikgewas werd deze soort niet gevonden. Wel werd hier een vrouwtje Zwartkop gezien. Al wandelend en speurend door dit gebied werden wel de nodige Kanaries, Berthelots Piepers, Torenavalken en Buizerds waargenomen. Op de terugweg vlogen enkele Rode Steenpatrijzen op. Ondertussen kwam op de iPhone van Michel een bericht binnen dat er twee Watersnippen nabij een lokaal theehuis waren gezien. Met de taxi werd direct met gezwinde spoed naar de genoemde locatie gereden. Echter de soort als zodanig werd hier niet meer aangetroffen. Wel werden er ter afsluiting enkele Tapuiten gezien. Aan het einde van de middag werd het gebied verlaten en er werd koers gezet naar het inmiddels vertrouwde Porto Moniz.

Vogels in en om Porto Moniz

Tijdens het verblijf in Porto Moniz werden diverse soorten van verschillende pluimage aangetroffen. Zo vlogen dagelijks Madeira Gierzwaluwen over de telpost. Verder werden regelmatig Torenavalken vanaf de genoemde locatie gezien. Het zwembad had een bepaalde aantrekkingskracht op Regenwulpen, Steenlopers en zelfs een Bontbekplevier. Tevens was het zicht op het rotseiland Ilhéu Mole uitstekend. Dit eiland was een prima rustplaats voor de vele Atlantische Geelpootmeeuwen en de plaatselijke Visdieven. Op 11 september stonden overigens 2 juveniele Blauwe Reigers op hetzelfde eiland. Twee Kleine Zilverreigers werden overvliegend op 13 september gezien. Dagelijks werden er inkopen gedaan bij de lokale supermarkt. Tijdens de wandeling naar deze winkel werd meestal eerst het haventje aangedaan. Bij dit vissershaventje werden er altijd wel Steenlopers aangetroffen. Incidenteel was er ook wel een Drieteenstrandloper aanwezig. Buiten de vele Atlantische Geelpootmeeuwen waren ook Visdieven in en nabij de haven te zien. Op een grasveldje bij de genoemde locatie werd met enige verbazing op 9 september een Groenlandse Tapuit aangetroffen. Deze kleurrijke vogel zou hier nog twee dagen verblijven. Langs de oever werd met enige regelmaat een Regenwulp gehoord en soms ook gezien. Andere soorten die tijdens het dagelijkse ommetje werden waargenomen waren de Zwartkop, Grote Gele Kwikstaart, Merel en Putter. Net buiten het dorp werden tijdens een wandeling 7 Trocazduiven ontdekt. In dit kader werd samen met de Deense vogelaars een kleine internationale expeditie naar dit gebied op touw gezet. Op de heenweg werd tot ieders verrassing in een rommelig aandoende moestuin een Zwartkop en een Brilgrasmus gespot. Bij nader inzien een ongewone locatie voor deze zeldzame soort. Na een half uur lopen werd het einddoel bereikt en tot ieders grote vreugde werden wederom 2 Trocazduiven met hun kenmerkende witte band in de staart gespot. Missie geslaagd! Verder werden in het dorp overal Kanaries aangetroffen. Deze vogels kwetterden en zongen de gehele dag er lustig op los.

Conclusie

Madeira is voor menige natuurliefhebber een aantrekkelijk eiland. Het eiland is vooral in trek bij botanisten vanwege de vele kleurrijke bloemen en voor vogelaars op zoek naar de bekende endemische soorten. Door de verschillende biotopen en daardoor een gevarieerd natuurschoon is het ook aantrekkelijk voor wandelaars. Als startpunt voor de dagelijkse wandeltochten is de locatie van het vaste verblijf, zoals een hotel of huisje, van secundair belang. In dit kader is een huurauto geen overbodige luxe. Echter een avontuurlijke aanleg is noodzakelijk, want het zijn onbetrouwbare dingen. Wel biedt deze manier van transport de mogelijkheid om het gehele eiland te ontdekken. Dan mag een bezoek aan Porto Moniz zeker niet ontbreken. Bij een dergelijk bezoek aan het dorp gelegen aan de Atlantische Oceaan is een ideale mogelijkheid om enkele uren over zee te turen, met altijd kans op leuke zeevogelsoorten. Zelfs het zien van walvissen en dolfijnen behoren dan eveneens tot de mogelijkheden. Tevens is een bezoek aan het zwembad met over de rand slaande golven zeker de moeite waard. Een verfrissende duik in dit bijzondere zwembad zal nog lange tijd ter herinnering blijven. Eigenlijk net zoals het zien van de eerste Madeira Vink.

Kees Rebel

Dank aan Michel de Lange en Mario Renden voor enkele suggesties aangaande feiten die in dit artikel zijn genoemd.

Verder een woord van dank aan Fred Geldermans en Michel de Lange voor het beschikbaar stellen van de foto's.